

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Utredningen om genomförande av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer (Ju 2025:07)

Beslut vid regeringssammanträde den 13 november 2025

Ändring i uppdraget

Regeringen beslutade den 27 februari 2025 kommittédirektiv om genomförande av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer (dir. 2025:21).

Utredaren ska nu även

- analysera och ta ställning till om det bör införas ett nytt brott, grov olaga förföljelse, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska fortfarande redovisas senast den 27 maj 2026.

Uppdraget om en skärpt reaktion för allvarliga fall av olaga förföljelse

Olaga förföljelse omfattar gärningar av mycket varierande slag

Straffbestämmelsen om olaga förföljelse finns i 4 kap. 4 b § brottsbalken och infördes 2011 för att åstadkomma en höjd straffnivå för brottslighet som innefattar upprepade kränkningar av målsägandens integritet också i situationer då vart och ett av brotten är förhållandevis lindrigt. Straffskalan har sedan brottet infördes varit fängelse i högst fyra år.

Bestämmelsen om olaga förföljelse kan träffa varje agerande som utgör påträngande eller på annat sätt besvärande försök till kontakt med en person mot dennes vilja, liksom ageranden där någon upprepat och intensivt angriper, plågar och terroriserar en annan person. Brottet kan innefatta såväl brottsliga gärningar som var för sig har ett straffvärde som motsvarar böter, som sådana som motsvarar fängelse. Straffvärdet för en olaga förföljelse kan därmed variera i betydande grad och påverkas av de enskilda gärningarnas allvar och intensitet och den samlade brottslighetens omfattning (prop. 2010/11:45 Förbättrat skydd mot stalkning s. 78). Straffvärdet ska dock anses vara högre än om det fastställs ett gemensamt straffvärde för de ingående gärningarna (NJA 2020 s. 216 p. 12 och 25, ”Nio månaders förföljelse”).

Under senare tid har synen på hur allvarliga olika brott är förändrats och lagstiftaren har ansett att det finns ett behov av att kunna markera en strängare syn när det gäller flera brott. Samhällsutvecklingen har bl.a. medfört att nya brott tillkommit, att straff skärpts och att straffskalor delats upp. Regeringen tillsatte i juli 2023 en utredning som fick i uppdrag att göra en översyn av straffskalorna samt föreslå ett reformerat och mer rättvist påföljdssystem. Syftet med uppdraget var att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga och rättvisa (dir. 2023:115).

Förslagen från utredningen, som tog namnet Straffreformutredningen, redovisades i juni i år (En straffreform, SOU 2025:66). När det gäller straffbestämmelsen om olaga förföljelse är utredningens bedömning att straffskalan i sig är väl avvägd och kan lämnas oförändrad. Utredningen föreslår dock andra ändringar som har betydelse för hur straffen för brott ska bestämmas. Det föreslås förändringar av de allmänna bestämmelserna om hur straffvärdet ska bedömas som bl.a. syftar till en mer nyanserad straffmätning och att hela straffskalan i större utsträckning ska användas. Utredningen föreslår också att en särskild regel för straffvärdebedömningen av flerfaldig brottslighet ska införas. Den regeln är avsedd att leda till ett ökat genomslag för tillkommande brott. Brott som har inneburit ett angrepp mot någons liv, hälsa eller trygghet till person ska som utgångspunkt ges fullt genomslag. Utredningen lämnar också ett alternativt förslag som innebär att det isolerade straffvärdet för de tre allvarigaste brotten läggs samman (kumuleras). Förslagen från Straffreformutredningen betyder att straffen för brott som exempelvis olaga förföljelse kan förväntas bli betydligt längre än i

dag. Förslagen från Straffreformutredningen har remissbehandlats och bereds i Regeringskansliet.

Allvarliga fall av olaga förföljelse ska mötas av en skärpt reaktion

Som redogjorts för ovan kan straffbestämmelsen om olaga förföljelse träffa ageranden av vitt skilda slag, däribland när någon upprepat och intensivt angriper, plågar och terroriserar en annan person. En olaga förföljelse kan många gånger vara så intensiv och påträngande att den utsattes liv påverkas mycket starkt och att den utsatte mer eller mindre bryts ned. I vissa fall ligger det nära till hands att jämföra brottets allvar med grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning i 4 kap. 4 a § brottsbalken. Att de gärningar som utgör den olaga förföljelsen har varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla eller något liknande sådant kvalificerande rekvisit finns dock inte i dagens bestämmelse om olaga förföljelse, till skillnad från när det gäller fridskränkningensbrotten. Det ska enligt förarbetena i stället beaktas vid bestämmandet av straffvärdet eller leda till ansvar för något av fridskränkningensbrotten, om förutsättningarna för dessa brott i övrigt är uppfyllda (prop. 2010/11:45 s. 72–73). För att något av fridskränkningensbrotten ska vara aktuellt krävs dock att gärningarna är begångna inom ramen för en närstående relation. Det kan konstateras att straffminimum för fridskränkningensbrotten numera uppgår till fängelse i ett år.

Omständigheterna kan alltså i vissa situationer vara sådana att det för den enskilde är lika allvarligt att vara utsatt för olaga förföljelse, som att vara utsatt för grov fridskränkning eller grov kvinnofridskränkning. Den digitala utvecklingen innebär också att det i dag på ett annat sätt än tidigare är möjligt för gärningspersoner att intensifiera kontakter, kontroll och övervakning, vilket kan förstärka den förföljdas rädsla, ångest och gradvisa isolering från vänner, familj och arbete. Det finns emellertid opublicerad praxis som visar att allvarliga fall av olaga förföljelse ansetts ha ett straffvärde som inte överstiger sex månaders fängelse. Enligt regeringen kan det inte anses motsvara brottets allvar, särskilt med beaktande av de följder som sådana slags handlingar kan leda till för den som är förföljd. Det bör därför övervägas om det ska införas ett särskilt grovt brott med en straffskala som återspeglar gärningens allvar. Vid bedömningen av om ett brott är grovt kan i vart fall de enskilda gärningarnas allvar och intensitet beaktas, liksom den samlade brottslighetens omfattning. Vid ett införande av ett grovt brott för olaga förföljelse kan det finnas skäl att överväga om ytterligare gärningar ska omfattas av straffansvaret för olaga förföljelse.

Utredaren ska därför

- analysera och ta ställning till om det bör införas ett nytt brott, grov olaga förföljelse, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska fortfarande redovisas senast den 27 maj 2026.

(Justitiedepartementet)